

De leerplansectie Grieks van de VCN heeft de verslagen van de correctiebijeenkomsten in Delft, Den Bosch en Zwolle met elkaar vergeleken en publiceert op basis van de aldaar gevoerde discussies het onderstaande correctieadvies.

Bij het opstellen van dit advies hebben alleen *vakinhoudelijke* argumenten een rol gespeeld.

Opmerking vooraf: dit correctieadvies vervangt het correctievoorschrift van het College voor Examens niet. Het officiële correctievoorschrift van het CvE dient te allen tijde te worden gevolgd. Dit correctieadvies biedt alleen houvast bij de correctie van open vragen en de vertaling. Het is vooral bedoeld voor punten waarbij interpretatieverschillen van het correctievoorschrift tot onduidelijkheid kunnen leiden of om de reikwijdte van de opmerking in het correctievoorschrift ‘of woorden van overeenkomstige strekking’ te illustreren.

Vraag 7b

In de opmerking bij het correctievoorschrift van deze vraag staat dat de toevoeging van ‘μήλων ... ἐλθεῖν’ (regel 134) niet fout hoeft te worden gerekend. Dat geldt echter ook als slechts een deel van dit tekstelement is toegevoegd.

Advies: reken, in aanvulling op de opmerking in het correctievoorschrift, ook niet fout wanneer bij b. aan het antwoord slechts een deel van ‘μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν’ (regel 134) is toegevoegd.

Vraag 9b:

In het antwoordmodel worden maar twee van de opmerkelijke prestaties van Odysseus, die Telemachos te horen krijgt, genoemd. In het pensum worden meer prestaties genoemd. Zo wordt er uitvoerig ingegaan op de manier waarop Odysseus wist te voorkomen dat de Grieken in het paard zichzelf verraadden door te reageren op Helena, die de stem van de vrouw van elke man nabootste. Deze prestatie zou ook goed gerekend moeten worden, temeer daar in het correctievoorschrift als eerste antwoord wordt gegeven ‘(De list met) het houten paard’. Alleen ‘het houten paard’ is dus al voldoende volgens het correctievoorschrift, wat impliceert dat een antwoord met een verwijzing naar de ‘gebeurtenissen in het houten paard’ ook goed gerekend kan worden.

Advies: natuurlijk kan – in overeenstemming met algemene regel 3.3. – ook goed gerekend worden wanneer in het antwoord wordt ingegaan op het feit dat Odysseus de Grieken in het paard het zwijgen oplegde, toen Helena de stem van hun vrouw nabootste.

Vraag 12

In de vraagstelling wordt niet duidelijk of de leerling op inhoudelijke overeenkomsten tussen de verzen moet ingaan of op stilistische en grammaticale overeenkomsten. Wanneer een leerling ingaat op het feit dat zowel in regel 473 als in regel 478 het aanspreken van Achilles en Odysseus door middel van de vocativus (van de naam) gebeurt, kan dit op basis van deze vraagstelling niet fout gerekend worden.

Advies: Reken niet fout wanneer de leerling als punt van overeenkomst het gebruik van de vocativus noemt, in plaats van het aanspreken met hun eigen naam.

Vraag 14

In de vraag wordt expliciet om één Grieks woord gevraagd. Volgens algemene regel 3.4 mag in dat geval alleen naar het eerst gegeven woord worden gekeken.

Advies: reken fout wanneer als antwoord is gegeven σε ζῶν.

Vraag 16a

Het woord ‘waaruit’ in deze vraag kan op meerdere manieren worden opgevat. De vraagstelling kan ertoe leiden dat alleen de Griekse woorden worden gegeven als antwoord, zonder uit te leggen waarom je kunt stellen dat hier sprake is van pleonasme.

Advies: alleen het geven van de twee Griekse woorden, zonder uit te leggen waarom hier sprake is van pleonasme, kan – gezien de vraagstelling – goed gerekend worden.

Vraag 16b

Hoewel er sprake is van ‘woorden’ (meervoud) sluit de formulering van de vraag niet uit dat als antwoord alleen de naam van een emotie wordt gegeven, zonder verdere uitleg.

Advies: Reken ook goed wanneer als antwoord alleen de naam van een emotie wordt genoemd.

Kolon 22: φάνη

Het woordenboek van Hupperts geeft bij het werkwoord φαίνομαι als eerste betekenis ‘schijnen (*van het licht*)’ en noemt het synoniem ‘stralen’ zelfs in combinatie met de dageraad. Het is dan ook begrijpelijk dat leerlingen kiezen voor de vertaling ‘Toen de ... dageraad scheen/ straalde’.

Advies: reken niet fout wanneer leerlingen φάνη hebben vertaald met ‘schijnen’ of ‘stralen’.

Kolon 26 σφιν ... παρὰ νηυσὶ

De dativus σφιν kan in deze regel opgevat worden als een *dativus commodi*. Een mogelijke weergave van deze dativus is door middel van een bezittelijk voornaamwoord. Ook in dit kolon kan door middel van een bezittelijk voornaamwoord duidelijk gemaakt worden dat zij/ de Faiaken de partij vormen voor wie de handeling (het aanleggen van een vergaderplaats) wordt uitgevoerd.

Advies: reken de weergave van σφιν met het bezittelijk voornaamwoord ‘hun’ niet fout (‘die gemaakt/ aangelegd was bij hun schepen’).

Kolon 28 ἐπί

Voor leerlingen is het – zonder verdere toelichting van deze scène – niet noodzakelijk dat de Faiaken OP de geschaafde stenen gaan zitten in plaats van BIJ deze stenen. Voor de vertaling ‘op’ zou je ook eerder ἐπί met een genitivus verwachten. Het woordenboek van Hupperts geeft dan ook als vertaling voor ἐπί met de dativus niet de betekenis ‘op’ maar wel ‘bij’.

Advies: reken goed wanneer leerlingen ἐπὶ ξεστοῖσι λίθοισι hebben vertaald met ‘bij (de) geschaafde/ gepolijste stenen’.

Kolon 29 ἀνά

Ook hier is het – zonder verdere toelichting – niet te verwachten dat leerlingen aanvoelen wat hier de meest passende weergave is van ἀνά. Temeer daar in het woordenboek van Hupperts vijf schijnbaar gelijkwaardige vertalingen worden opgesomd, waarbij de volgens het correctievoorschrift te verkiezen vertaling pas als laatste wordt genoemd. Daar komt bij dat de vertaling ‘door ... heen’ voor ἀνά niet eens wordt vermeld in het Wolters-Koenen woordenboek.

Advies: reken de vertaling van ἀνά ἄστῳ met ‘langs de stad omhoog’ of ‘verspreid over de stad’ niet fout.

Kolon 32+33: ἐκάστῳ φωτὶ παρασταμένη ... φάτο.

Grammaticaal en inhoudelijk kan de dativus ἐκάστῳ φωτὶ gezien worden als een bepaling bij zowel παρασταμένη als φάτο (*apo koinou*-constructie).

Advies: reken goed wanneer beide kola als volgt zijn vertaald: ‘en (ernaast) staande/ terwijl zij (dan/dus) (ernaast) ging staan, sprak zij het woord/ de woorden/ zei ze tegen iedere man.’

Kolon 36: πύθησθε

In het Nederlands kennen we het gebruik van het onbepaald ‘je’ om meerdere personen aan te spreken, bijvoorbeeld ‘pak *je* boek’ wanneer een docent wil dat alle leerlingen in een klas (stuk voor stuk) hun boeken pakken. Een dergelijk gebruik van het onbepaalde ‘je’ zou hier een goede weergave kunnen zijn van de 2^e ps. mv. πύθησθε.

Advies: reken niet fout wanneer πύθησθε is vertaald als ‘opdat je informatie krijgt’

Kolon 40-41 ὥς ... ὄτρυνε

Wanneer het bijwoord ὥς (kolon 40) niet als bepaling bij εἰποῦσ’ maar bij ὄτρυνε (kolon 41) wordt vertaald, maakt dat de vertaling niet per se fout of onlogisch.

Advies: Reken niet fout wanneer ὥς niet als bepaling bij εἰποῦσ’ maar bij ὄτρυνε is vertaald.

Kolon 41 μένος καὶ θυμόν

De woorden μένος en θυμός lijken hier naar hetzelfde te verwijzen en vormen dus een tautologie. Het correctievoorschrift rekent dan ook niet fout wanneer slechts één van de twee woorden is vertaald en de ander is weggelaten. Er zijn echter meer mogelijkheden denkbaar om deze herhaling in het Nederlands mooi weer te geven.

Advies: elke verantwoorde weergave van de combinatie μένος καὶ θυμόν, bijvoorbeeld ‘moed in het hart’ is passabel.

Kolon 43-44 θηήσαντο ἰδόντες

Strikt genomen nemen de Faiaken Odysseus eerst waar (ἰδόντες), waarna zij hem bewonderen (θηήσαντο). Beide handelingen komen echter samen in de eerst geboden vertaling van het werkwoord θεάομαι in het woordenboek van Hupperts, namelijk ‘met bewondering bekijken’.

Advies: reken niet fout wanneer θηήσαντο en ἰδόντες samen zijn weergegeven als ‘zij keken met bewondering’.